

Nr 68.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anordnande av oljeeldning å jagarna Wrangel och Wachtmeister; given Stockholms slott den 20 februari 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

P. Albin Hansson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 februari 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Hansson anför:

För utförande av vissa ändringsarbeten å 1:sta klass pansarbåtar beviljade 1914 års senare riksdag samt 1915 och 1917 års riksdagar sammanlagt 788,800 kronor. Ifrågavarande arbeten avsågo huvudsakligen ändring av fartygens torntak och kommandobryggor samt anordnande av oljeeldning för användning växelvis med koleldning.

Uti skrivelse den 21 oktober 1919 anmälde emellertid marinförvaltningen, att å ovanberörda anslag då resterande medel icke vore tillräckliga för utförandet av återstående ändringsarbeten å pansarbåtarna ifråga. På grund härav och med hänsyn till, att materiel för oljeeldningsinstallationer ombord å fartygen sedan längre tid funnes anskaffad, hemställde

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 1 saml. 62 häft. (Nr 68)

marinförvaltningen att i första hand få använda förefintlig behållning å anslaget för inmontering av oljeeldningsmaterielen. Genom brev den 21 november 1919 biföll Kungl. Maj:t denna marinförvaltningens hemställan.

Uti skrivelse den 12 mars 1924 har *marinförvaltningen*, med förmälan att å ovannämnda anslag förefunnnes en odisponerad behållning av omkring 145,000 kronor, anført, att under arbetet med installation av oljeeldningsanordningar å pansarbåten *Manligheten* hade spörsmålet om anordnande av oljeeldning även å andra flottans fartyg än pansarbåtar varit föremål för utredning inom ämbetsverkets ingenjöravdelning, varjämte prov verkstälts å under expedition varande pansarbåtar och jagare för utrönande av möjligheten och lämpligheten ur ekonomisk synpunkt att för oljeeldning å dessa fartyg använda brännolja av inhemsk tillverkning. Frågan om införande av oljeeldning vore av mycket stor betydelse för flottans stridsberedskap, enär erfarenheten visat, att uteslutande med brännolja eldade fartyg ägde en cirka 50 procent större aktionsradie än koleldade fartyg, varjämte vid oljeeldning forcering kunde fortsätta under längre tid, utan att eldarpersonalen, vars antal till och med kunde reduceras, därvid bleve uttröttad, såsom fallet vore vid koleldning. Med anledning härav hade även den av marinförvaltningen till nybyggnad föreslagna jagaren beräknats för uteslutande oljeeldning, vilket för uppnående av den beräknade höga farten vore ofrånkomligt. Med hänsyn till de fördelar, som sålunda vore förenade med användande av uteslutande oljeeldning, hade det framstått för ämbetsverket såsom synnerligen önskvärt, att anordningar härför installerades även å redan färdiga jagare, framför allt å de senast byggda jagarna. Fördenskull hade inom ämbetsverkets ingenjöravdelning utarbetats förslag till förändring av ångpannorna m. m. å jagarna *Wrangel* och *Wachtmeister* för uteslutande oljeeldning samt till ändring av deras nuvarande kolboxar till brännoljetankar, varvid avsikten varit att använda delar av den materiel för oljeeldning å pansarbåtar, som redan anskaffats men ännu icke tagits i bruk. Den verkställda utredningen hade givit vid handen, att efter förändringen dels fartygens förmåga att framdrivas med högsta möjliga fart beräknades ökad från nuvarande 11 timmar till omkring 16 $\frac{1}{2}$ timmar, dels maskin- och eldarpersonalen ombord torde kunna minskas från 36 till 28 man per fartyg och dels fartygens artilleri- och torpedbestyckning genom stabilitetens förbättrande erhöles en stadigare plattform. De sålunda ifrågasatta ändringarna å jagarna skulle alltså avsevärt höja deras stridsvärde. Enligt av varvschefen vid flottans station i Karlskrona lämnad uppgift beräknades kostnaderna för dylik förändring av jagarna till omkring 100,000 kronor per fartyg, vartill komme utgifter för försök och provturer, beräknade till cirka 15,000 kronor per båt.

Enär behovet av större uthållighet under längre tids forcering enligt de senare årens krigserfarenhet måste anses vara större för jagarna än för de äldre pansarbåtarna, och det på grund av dessa pansarbåtars ålder vore

mindre lämpligt att numera å dem nedläggga kostnader för ytterligare förändringar vare sig beträffande oljeeldningsanordning eller tidigare avsedd ändring av torntak och bryggor, ansåge marinförvaltningen, efter att i ärendet hava samrått med chefen för marininstaben och högste befälhavaren över kustflottan, att ännu ej disponerade medel av ovannämnda anslag, uppgående till ett belopp av 145,234 kronor 28 öre, i stället borde användas för de angivna ändringsarbetena å jagarna Wrangel och Wachtmeister. Då emellertid marinförvaltningen, på sätt nyss angivits, beräknade kostnaderna för erforderliga ändringsarbeten jämte försök och provturer till sammanlagt 230,000 kronor, vore berörda anslagsbehållning icke tillräcklig för bestridande av kostnaderna i fråga. För ändamålet syntes marinförvaltningen lämpligen även kunna tagas i anspråk det belopp av 73,500 kronor, som, i händelse av bifall till ett av marinförvaltningen i annat sammanhang avgivet förslag, att av ännu återstående behållning, 333,500 kronor, å det i 1919 års riksstat uppförda reservationsanslaget till krigsfartygsmateriel måtte få användas högst 260,000 kronor för omändring av förutvarande pansarbåtarna Göta och Thule till logementsfartyg, skulle återstå å sistnämnda anslag. Vad därutöver ytterligare erfordrades för utförandet av ändringsarbetena å nämnda jagare ansåge marinförvaltningen kunna bestridas av ordinarie anslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m. På grund av vad sålunda anförts hemställde marinförvaltningen, att Kungl. Maj:tt måtte i proposition till riksdagen föreslå riksdagen medgiva, att ifrågavarande anslagsbehållningar, 145,234 kronor 28 öre respektive 73,500 kronor, måtte få tagas i anspråk för anordnande av oljeeldning å jagarna Wrangel och Wachtmeister.

I sin skrivelse den 26 augusti 1924 angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1925—1926 har marinförvaltningen förnyat sin nyssberörda framställning med allenast den jämkning, som påkallades av att behållningen å anslagen till ändring av pansarbåtar dåmera visat sig utgöra 145,233 kronor 47 öre.

Med hänsyn till de avsevärda fördelar, som vinnas genom att installera anordningar för oljeeldning å ifrågavarande jagare, anser jag mig böra biträda marinförvaltningens föreliggande förslag. I fråga om sättet för bestridande av kostnaderna för de erforderliga ändringsarbetena, beräknade till sammanlagt 230,000 kronor, synes mig ej något vara att erinra mot att härför tages i anspråk förefintlig behållning å de medel, som beviljats för ändringsarbeten å vissa äldre pansarbåtar. Vidkommande marinförvaltningens förslag att härjämte för ändamålet disponera medel från det av 1919 års riksdag beviljade anslaget till krigsfartygsmateriel får jag erinra, att i den förut denna dag beslutade propositionen angående försvarsväsendets ordnande upptagits marinförvaltningens förutberörda framställning att av sistnämnda anslag använda ett belopp av högst 260,000 kronor för bestridande av kostnaderna för omändring av pansarbåtarna

*Departements-
chefen.*

Gotha och Thule till logementsfartyg. Återstående medel å anslaget, 73,500 kronor, synas mig lämpligen kunna tagas i anspråk för här ifrågavarande ändamål. Beträffande dispositionen av medel från nu nämnda två anslag, torde riksdagens medgivande bära inhämtas. Det belopp, som ytterligare erfordras, synes mig i enlighet med vad marinförvaltningen tillika förutsatt kunna bestridas från det ordinarie anslaget till underhåll av flottans fartyg och byggnader m. m.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för anordnande av oljeeldning å jagarna Wrangel och Wachtmeister må tagas i anspråk dels återstående odisponerade medel, 145,233 kronor 47 öre, av de för vissa ändringsarbeten å 1:a klass pansarbåtar av 1914 års senare riksdag samt 1915 och 1917 års riksdagar beviljade anslag, dels ett belopp av 73,500 kronor av det i 1919 års riksstat uppförda reservationsanslaget till krigsfartygsmateriel.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Yngvar Månsson.